
KLASSISK ARKÆOLOGISKE STUDIER 4

Udgivet i Samarbejde med Aigis, Elektronisk Tidsskrift
for Klassiske Studier i Norden

Forord

Af Bjarne Bodholdt Purup og Christian Svejgård Lunde Jørgensen

I 2014 var det 40 år siden, at Klassisk Arkæologisk Forening blev grundlagt, og det blev derfor besluttet at udgive et jubilæumsskrift som ved de tidligere 10-års jubilæer. Det første jubilæumsskrift udkom i 1986 og bar titlen *Klassisk Arkæologiske Studier*, og i 1995 udkom *Klassisk Arkæologiske Studier 2*. I 2008 udkom det tredje bind, der bar den selvstændige titel *Et Klassisk Kalejdoskop*. Snart 10 år er gået nu, og der er sket meget inden for den klassiske arkæologi. Især i København er rammerne for studiet blevet anderledes, da biblioteket i 2013 flyttede fra de gamle "midlertidige" bygninger fra 1960/70'erne over i det, der er kommet til at hedde KUA 2 og nu Søndre Campus.

I dette fjerde bind af *Klassisk Arkæologiske Studier* har ni forfattere bidraget med artikler. Artiklerne dækker emner som Etrurien, Grækenland, Cypern, Makedonien, landskabsarkæologi, Biskop Münters samling og beboelse på Timpone Della Motta i Italien. Artiklerne illustrerer dermed mangfoldigheden af studiet af antikken i Danmark og København i særdeleshed.

Om emnet Etrurien har tre forfattere leveret bidrag: Anna Sofie Schjødt Ahlén, Annette Rathje og Helle Salskov Roberts. De tre forfattere beskæftiger sig her hhv. med vægmalerier fra de etruskiske grave (gengivet i Glyptotekets faksimiler), etruskisk keramik og etruskiske votivfigurer. Rathjes artikel behandler et etruskisk lerkar med løveprotomer. Hun diskuterer valget af denne dyrefremstilling, placerer den i en kronologisk udvikling og i forlængelse af lignende praksisser for motivvalg. Hun fremhæver, at dyremotiverne sandsynligvis har alluderet til et overgangsritual, hvori dyrene blev set som beskyttere for den afdøde i dennes rejse fra de levendes verden og frem mod det hinsides. Roberts' analyserer i sin artikel en række votivdepoter, hvori der er fundet op til flere hundrede små figurer af terrakotta og bronze. Særligt omhandler artiklen et votivfund fra Cortona i Etrurien. Det indeholdt en stor bronzefigur af en dreng, der holder en and, en bronzefigur af en kvinde, en kandelaber og en stor skovl. Roberts diskuterer disse fund og spørger, hvem der kan have givet disse dyre gaver. Ahléns artikel gennemgår en række vægmalerier fra etruskiske gravkontekster; vægmalerier, som viser det berømte og omdiskuterede motiv: banketten. I artiklen beskriver Ahlén både de arkitektoniske elementer i scenerne og selve figurerne og deres dragter. Hun diskuterer blandt andet, hvorvidt de liggende personer i banketten skal tænkes som delta-

gende i et gilde i det hinsides, eller om der er tale om en del af et overgangsritual.

På den måde er emnerne forskellige i materiale og spænder over en del af den interessante etruskiske kunst- og kulturrigdom. Under emnet Grækenland har Ingrid Strøm skrevet en artikel om Glyptotekets arkaiske sfinks I.N. 3157. Gennem et komparativt studie demonstrerer hun sandsynligheden for, at den attiske sfinks er udført af en af de arkaiske mesterbilledhuggere, der udførte kalvebæreren fra Athens Akropolis.

Fra Lone Wriedt-Sørensens hånd har vi en artikel om gengivelse af antikkens monstre og fabeldyr på cypriotiske vaser. I en gennemgang af disse såkaldte hybrider argumenterer Wriedt-Sørensen for, at den cypriotiske befolkning reflekterede over den verden, som de levede i samspil med. Hun berører ligeledes et fund fra Hera-helligdommen på Samos, hvor et knoglefossil fra et forhistorisk dyr er blevet deponeret i det 7. årh. f.Kr. Hun fremhæver, at den græske mytologi vrimler med historier om overnaturlige væsner, hvorfor der kan have været en interesse for at indsamle og opbevare fossile knoglerester.

Kristina Borgen har i sin artikel skrevet om makedonske grave og deres gravgods. Makedonien er et vigtigt område i forhold til antikkens Grækenland, men er tidligere blevet overset i de klassiske studier. Derfor er Borgens artikel en god mulighed for at beskæftige sig med dette område.

I artiklen om landskabsarkæologi i det 21. århundrede beskriver Kristina Winther-Jacobsen moderne survey-strategier og geofysiske undersøgelser. Winther-Jacobsen bruger to casestudier: 1) survey-projektet i Panskoje på det nordvestlige Krim (gennemført af Grundforskningsfondens Center for Forskning i Sortehavsområdet), og 2) Where East meets West-projektets feltarbejde i Tyrkiet. Gennem disse to eksempler tydeliggør Winther-Jacobsen fordelene ved surveys og især de geofysiske undersøgelser, og hvordan arkæologer kan opnå meget detaljeret viden om, hvilke menneskelige levninger ligger begravet uden at sætte skovlen i jorden.

Tobias Fischer Hansen leverer i sin artikel om biskop Frederik Münter og hans Museum Münterianum en grundig gennemgang af Frederik Münters liv og levned. Især fokuserer Fischer-Hansen på Münters samlings omfang og opstilling i den restaurerede og ombyggede Bispegård. Dog er artiklen ikke blot en udlægning af Münters samling, men et godt indblik i Münters' samtids samlerkultur, både i Danmark og Europa.

Den sidste artikel er skrevet af Jan Kindberg Jacobsen, Gloria Paola Mittica og Sine Grove Saxkjær og bærer titlen “Arkæologiske undersøgelser på Timpone della Motta – de seneste 10 år”. Lokalteten Timpone della Motta er yderst interessant, da den rummer nogle af de tidligste tempelstrukturer fra antikken. I det såkaldte Area Rovitti ved Timpone della Motta findes der derudover arkæologiske spor af en af de tidligste græske bosættelser i Syditalien. De tre forfattere giver en god udlægning af udgravninger i de forgangne 10 år og området generelle udgravningshistorie.

Da redaktionen påbegyndte arbejdet med *Klassisk Arkæologiske Studier 4* i 2014, var det ønsket, at bindet skulle udgives i fysisk form som de tidligere udgivelser. Det var dog ikke muligt at fremskaffe den fornødne kapital til en fysisk udgivelse. Til alt held tilbød antiktidsskriftet *Aigis* at publicere artiklerne, hvilket der må siges at være flere åbenlyse fordele ved. For det første er selve udgivelsesarbejdet mindre omstændeligt, og for det andet kan man nemt tilgå artiklerne, uanset hvor man befinder sig.

Den næste udfordring bestod i, hvordan udgivelsen rent redaktionelt skulle gribes an. Det var redaktionens umiddelbare vurdering, at der ud over *Aigis'* egen redaktionelle gruppe var behov for en klassisk arkæologisk fagfællebedømmelsesgruppe. Dette afstedkom, at de enkelte artikler blev vurderet og behandlet af to redaktionsgrupper – en proces, der sikrede en høj faglig kvalitet.

Og nu står vi med det færdige resultat!

Læs videre nedfor, eller gå direkte til [indholdsfortegnelsen](#) med adgang til artiklerne.

Redaktionen ønsker først og fremmest at takke gruppen af fagfæller, der var med til at gennemlæse og evaluere hver enkelt artikel, samt Kristina Lindholdt og Mads Egebjerg for deres store hjælp i de indledende faser af redaktionsarbejdet.

Dernæst ønsker vi endnu engang at takke Thyge C. Bro, for at opfordre og støtte redaktionen i publiceringen af dette jubilæumsskrift. Vi ønsker også at takke Ingrid Strøm for at møde op sammen med Thyge og tale om foreningens unge år. Det betyder meget for foreningen og dens kommende medlemmer, at få indblik i foreningens historie, og hvilket grundlag den blev dannet på.

Redaktionen skylder ligeledes Helle Horsnæs, John Lund og Mette Moltesen en tak for at støtte projektet, samt deres altid hjælpsomme forslag.

Til slut vil redaktionen takke Thomas Heine Nielsen og resten af redaktionen ved Aigis for deres arbejde, samt Adam Bülow-Jacobsen for hans utrættelige arbejde med artiklernes layout og opsætning på hjemmesiden. Ligeledes takker vi Chr. Gorm Tortzen for at introducere os til Aigis.

Klassisk Arkæologisk Forening – de unge år

I forbindelse med udgivelsen af dette fjerde bind af *Klassisk Arkæologiske Studier* besluttede redaktionen at sætte fokus på Klassisk Arkæologisk Forenings tilblivelse og unge år. Ønsket var på den måde at nå ind til, hvad Klassisk Arkæologisk Forening var og er, og måske hvad Klassisk Arkæologisk Forening skal være fremover. Derfor inviterede vi Thyge C. Bro (mag.art. i klassisk arkæologi) og Ingrid Strøm (dr.phil.) til en samtale om tilblivelsen af foreningen.

Klassisk Arkæologisk Forening blev dannet i 1974 som en studenterdrevet forening med fokus på formidlingen af antikken for studerende og færdiguddannede klassiske arkæologer og personer med interesse i antikken. I årene omkring 1970 skete der en mærkbar forøgelse af antallet af studerende på klassisk arkæologi. Ingrid Strøm beskriver det som et “boom” i antallet af klassiske arkæologer. Hun forklarer, at da hun i 1956 blev færdig, var hun den tiende klassiske arkæolog, der blev uddannet siden starten af 1900-tallet.

Der havde altså ikke tidligere været et behov for en klassisk arkæologisk studenterfaglig forening. Tidligere havde de få studerende på klassisk arkæologi slået sig sammen med de klassiske filologer og deres studenterfaglige forening *Tusculum*. Med tiden blev *Tusculum* dog for filologisk for de klassiske arkæologer, hvilket var grundlaget for, at de studerende ønskede en mere arkæologisk funderet forening. *Tusculum* fortsatte senere under navnet *Phrontisterium*, som er en særdeles aktiv forening i dag.

Ved den stiftende generalforsamling i Klassisk Arkæologisk Forening blev alle de studerende og dem, der havde færdiggjort deres magisterkonferens i faget, inviteret. Iblandt disse magistre var der enkelte, der var meget nedladende over for de studerende og deres tanker om en faglig forening. Denne modvilje var måske også med til at skabe sammenholdet om foreningens virke – en forening, der vendte de gamle magistre ryggen og søgte noget nyt. Så at sige en lille revolution i det klassisk arkæologiske miljø! Etableringen af Klassisk Arkæologisk Forening foregik i København, og foreningen var i første omgang tilknyttet København. Men året efter, i 1975, blev også de

studerende fra Aarhus Universitet en del af foreningen. Mindre arrangementer, som forelæsninger eller faglige oplæg, foregik således oftest i København, mens heldagsarrangementer foregik i Aarhus og enkelte gange også i Odense i de perioder, hvor klassisk arkæologi blev tilbudt her. Foreningen var for alle med interesse i antikken, så det var ikke et krav at have studeret på faget. Det var ifølge Thyge Bro foreningens styrke, at kredsen af medlemmer var stor. Målet var at skabe et forum, ikke bare for studerende, men for alle. Desuden blev det vedtaget, at man skulle holde oplæg for hinanden, men det behøvede ikke at være færdige foredrag; det kunne sagtens være påbegyndte projekter, som man gerne ville høre andres mening om. Thyge Bro fortæller, at det resulterede i nogle interessante møder med livlige diskussioner og kreative ideer. I foreningen kunne man prøve sine tanker og teorier af, afprøve sit speciales bæredygtighed og få luftet sommerens oplevelser på udgravningen. Samtidig blev foreningen brugt som et forum for færdiguddannede arkæologer, hvor man kunne holde faget ved lige, hvis man ikke længere var beskæftiget inden for faget. I løbet af 1970'erne blev der uddannet en del klassiske arkæologer, og Klassisk Arkæologisk Forening udgjorde et godt samlingssted.

Ingrid og Thyge lægger begge vægt på, at det var arrangementerne, som bar foreningen. I 1980'erne var de studerende vældig dygtige til at få udenlandske forskere, som rejste til København i forbindelse med deres projekter, til at holde foredrag i Klassisk Arkæologisk Forening. Denne driftighed blandt de studerende bundede i, at der var mangel på faglige tilbud fra universitetets side. Foreningen var og er således drevet af lyst og initiativ fra de studerende. Det betyder ligeledes, at der gennem foreningens historie har været både op- og nedture. Ved foreningens 10 års jubilæum i 1984 holdt Ib Larsen festtalen og sagde med begejstring, at foreningen var udødelig! Desværre har foreningen ikke altid været lige aktiv. Siden 1984 er foreningen afgang ved døden og genopstået tre gange, hvilket må siges at kendetegne den som netop udødelig. Foreningen er ikke kun afhængig af de drivende kræfter, men i lige så høj grad de studerendes og færdiguddannedes lyst til at deltage i arrangementerne. Thyge husker i denne forbindelse en anekdote. De studerende kunne ofte diskutere, om det nu var oplagt at tage til et foredrag i Klassisk Arkæologisk Forening, hvis man arbejdede med et område, som lå langt fra foredragsemnet. I et af disse tilfælde afbrød en professor, hvis navn nu er undsluppet erindringen, at det er fuldstændigt ligegyldigt, for man kommer, når der er foredrag! Thyge og Ingrid henviser begge til vigtigheden af at være nysgerrig,

for til foredragene kunne man blive præsenteret for problemstillinger, fundgrupper og emner, som ikke umiddelbart tidligere havde pådraget sig ens opmærksomhed. Og når man så senere i studiet stødte på lignende emner, huskede man tilbage på foredraget ved foreningen og kunne genkalde sig diskussionerne, som således styrkede ens faglighed.

I dag er foreningen stadig drevet af de studerende, og det er de samme tanker og værdier, som præger den. Alligevel har tingene forandret sig. Der er et øget antal undervisningstimer og flere faglige tilbud fra universitetet. Klassisk Arkæologisk Forening skal derfor altid være opmærksom på at placere sig i feltet og skabe et miljø, hvori studerende og færdiguddannede kan møde hinanden gennem de faglige arrangementer, som skaber rammerne for videndeling og social samvær. Vi håber, at jubilæumsskriftet og indblikket i Klassisk Arkæologisk Forenings historie kan inspirere både nye og ældre arkæologer samt generelt antikinteresserede til fortsat at drive foreningen og altid være opmærksomme på, hvad den skal være – den forbliver netop det, som fællesskabet former den til.

Redaktører

Bjarne B. Purup

Christian S. L. Jørgensen

Forsidebilledet er en udsigt over Den Korinthiske Golf, nær Perachora-helligdommen i Grækenland.

Foto af Christian S. L. Jørgensen, 2015.